

Van de Redactie.

niet aangrijpend. Al te zeer, waarschijnlijk, heeft de schrijver zich willen beheerschen bij de behandeling zijner oneindige reeks van gegevens voor het détail. Zóó is 't een grijze massa geworden, die wel drukt, maar niet genoeg aandoet, die meer beklemmt dan ontroert. En dat ligt waarlijk niet aan 't gegeven.

Een juffertje, dochter van een officiers-weduwe in bekrompen omstandigheden, een meisje dat niets goed kan, omdat zij nooit is gevormd tot praktisch mensch, maar enkel tot half-weelde- en half-armoê-kind, dat niets geleerd heeft om wat te verdienen, doch enkel zoo'n beetje japonnen en hoeden maken kan om in staat te zijn er op straat rijker uit te zien dan zij is, een meisje dat trouwen moet of gaan „scharrelen” — is verloofd met een jongen man vol geestkracht, maar zonder geld. Hij heeft een eigen zaakje gehad; doch moest liquideeren. Toen besloot hij naar Zuid-Amerika te gaan en handenarbeid te verrichten om zich eenig kapitaal te veroveren. Zijn meisje moest maar wachten op hem. Doch zij had het akelig, thuis. Zij was bang dat de verloofde haar zou vergeten. Zij ging meê. In den vreemde krijgt ze verlangen naar Nederland, naar moeder. Zij is te veel aan zichzelf overgelaten, te veel alléén. Door taai gezanik en een zelden onderbroken reeks van ruzies weet zij haar man te bewegen naar huis terug te gaan, vóór hij het noodige geld heeft verdiend. En, thuisgekomen, slaat hij zich door alle moeilijkheden heen. Hij werkt er zich boven op. Maar zijn geluk en haar geluk bewerkt hij toch niet. De echtgenooten — zij harts-tochtelijk, hij oppervlakkig verliefd — vervreemden van elkander.

Zij vervreemden, omdat er geld moet wezen. Het afschuwlijke in hun leven is veroorzaakt door geldgebrek en de behoefte aan geld van allebei: man en vrouw. Zij kan niet zonder een zekeren welstand en hij kan daartoe niet geraken als hij niet uur aan uur werkt, niet dag en nacht denkt aan zijn zaken, niet dáárvoor alleen leeft, niet onderdrukt zijn zelden wakkeren hartstocht, niet eenzaam laat zijn vrouw, die door die eenzaamheid al rampzaliger wordt.

Dat tragische, dat zoo jammerlijk afschuwlijke: geen geld zonder zich geheel te geven aan den arbeid en geen geluk zonder zich te geven aan elkander, kennen millioenen gezinnen van elken stand, van allerlei fortuin, waarin betrekkelijk veel geld noodig is, méér dan gemakkelijk wordt verdiend, en Van Hulzen heeft verschrikkelijk juist dien treurigen toestand geteekend.

Men zou (als 't er veel toe deed hoe de naam van een boek is) aanmerking kunnen maken op den titel. Niet het *getrouwd* zijn is, dunkt ons, hoofdzaak; doch het gebrek en de behoefte aan betrekkelijk veel *geld*.

Het vrouwtje sterft kort na de bevalling. Dan komt de man tot het volle besef der waarheid dat zij, die hem ongelukkig maakte, zelf zoo'n diep treurig leven heeft geleid. Ze heeft hem 't leven ondragelijk gemaakt, hem de deur uitgedreven zoo vaak, doch: „hij had te scherpe eischen gesteld en niet begrepen dat het samenleven van twee menschen uiterst moeilijk blijft... de hoofdschuld lag aan de omstandigheden die het ideale verdringen, elke handeling noodwendig laten richten naar het dadelijk belang. Voor een groot, een overgroot deel der menschen zou nooit het geluk kunnen komen vóór deze omstandigheden beter geregeld zijn en het hogere niet meer onmogelijk wordt gemaakt door al dat dagelijksch wroeten om den broode. (pag. 266). De zin is niet mooi, met die „*beter geregelde omstandigheden*”, maar duidelijk wèl.

* * *

Nog blijft ons deze vraag ter beantwoording over: waaróm maakt het boek niet een dieperen weemoedsindruk op ons?

Wij zeiden reeds met een enkel woord dat de schrijver waarschijnlijk al te zeer zich heeft willen beheerschen; zich al te opzettelijk buiten zijn werk heeft willen houden. Maar 't is toch niet enkel dit. De hoofdpersonen, hoe uitvoerig ook uitgebeeld in tal van bijzonderheden, zijn toch nog niet volledig genoeg wêergegeven. Te veel werk is gemaakt van ruzies en gedrein en allerlei omstandigheden van geringe beteekenis, te weinig van de liefdesverhouding tusschen hen. We worden